

SVOBODNA SLOVENIJA

Año (Leto) XIV. (9)

No. (Štev.) 47.

“ESLOVENIA LIBRE”

BUENOS AIRES.

28. NOVEMBRA (noviembre) 1957

Slovenska stvarnost

O delovanju jugoslovanske begunske vlade med II. svetovno vojno v Londonu doma med komunistično revolucijo nismo dosti vedeli. Je to čisto razumljivo. Zaradi okupacije zveze v njo niso bile vedno mogoče, radijski govori in poročila so pa vsebovala bolj splošna navodila glede zadržanja ljudstva.

Ko smo prišli sami v begunstvo, smo zvedeli za precej dogodkov, ki so nam pojasnili marsikatero odločitev zahodnih zaveznikov, ki nam ni bila v prilog. Izšlo je tudi precej literature, ki se tudi bavi s tkzv. jugoslovanskim vprašanjem.

Med svojim zadnjim kratkim bivanjem v Buenos Airesu je precej zanimivih in važnih podatkov povedal tudi g. dr. Miha Krek na sestanku zaupnikov SLS. Vsega pa tudi on ni maral povedati. Verjetno zaradi tega ne, ker je mnenja, da je boljše, da druge osebe, ki niso bile prav nič prizadete, povedo svoje mnenje o jugoslovanski begunski vladi ter o osebnostih, ki so jo sestavljale.

In res se je zgodilo. Skoro prav tedaj, ko je bil g. dr. Krek na potovanju, je prišla na trg knjiga spominov angleškega poklicnega diplomata Sir George Rendela pod naslovom Meč in oljka. Rende je bil angleški poslanik pri jugoslovanski vladi od leta 1941 do leta 1943.

Njegova knjiga je zanimiva. V njej označuje osebnosti jug. beg. vlade. Gen. Simovič priznava velik prestiž. Vojaških odlik mu ne odreka. Pravi pa zanj, da je veliko obljubljal, malo pa storil. Rende je imel od svoje vlade naročilo, da mora Simoviča obdržati na predsedniškem položaju. V teh prizadevanjih ni uspel. Simovičev naslednik Slobodan Jovanović v Foreign Office ni užival simpatij. Rende pravi zanj, da ni bil borben politik in ne človek za tedanje kritično dobo. Dovtipi in spiritistične seje, katerih se je udeleževal, so ga bolj zanimale kot pa resno delo. Zanj tudi pravi, da nikakor ni mogel razumeti, kako morejo Angleži voditi politiko, ko pa nimajo v Londonu kavaren. Po Jovanovičevem mnenju ljudje morejo debatirati o politiki le v kavarnah. Za Jovanovičem je prišel Trifunović, po Rendelu tipični Srb, ki se je čudil redu in potrpežljivosti Angležev in temu, da nihče ne uporablja noža, da bi koga oklal. Dr. Milan Gavrilović se je Rendelu zdel najmočnejša osebnost. Kot pravi Srb da je pa bil razborit in trmast v svojih mnenjih in stališčih. S svojim trmoglavim zadržanjem, da je tudi pomagal pokopati pug. vlado. O kralju Petru Rende pravi, da so težave v vladi nanj nalagale večjo odgovornost, kakor jo je pa bil sposoben nositi. V kolegiju v Cambridgeu se je bolj zanimal za automobile kot za predavanja in ameriške gangsterske storije so mu bile bolj všeč kot angleška literatura. Po prestavitvi v gardno motorizirano divizijo, je svojo edinico večkrat zapustil in bili dalj časa odsoten.

Za odnose med Hrvati in Srbi Rende piše, da so bili taki, da je bilo težko doseči, da bi hrvatski in srbski ministri prišli na skupno sejo, Jovanoviča pa Rende tudi ni mogel pregovoriti, da bi bil izdelal načrt za federativno ureditev države. Za Tita pravi, da je zmagal zato, ker so Angleži hoteli imeti aktivno gverilo proti Nemcem. Za Tita so se odločili brez ozira, kaj je bil in kaj je hotel biti.

V knjigi svojih spominov Rende govori tudi o Slovencih ter njihovem predstavniku g. dr. Kreku v jug. begunski vladi. Navaja naslednje bistvene podatke in ugotovitve:

“A small bright spot of common sense in this unhappy set-up was provided by the Slovenes”, pravi Rende nekje. “Majhno, toda jasno skupino zdravega čuta so v tej nesrečni skupnosti doprinesli Slovenci”. Bili so manjšina, toda miroljubni in delavni ter “v kolikor sem mogel videti, globoko in iskreno krščanski — morda ena od redkih resnično katoliških narodnih skupnosti v Evropi. Nemci so jih strašno preganjali, izseljevali, vlačili na prisilna dela in zlorabljali mladino. Slovence je v Londonu zastopal dr. Krek, trezen v presoji in vedno pripravljen posredovati in pomirjevati. Toda ni imel kaj uspeha za “mo-

POGLED V NATO

Zaradi nekaterih kritičnih dogodkov, ki so se odigrali v preteklem in letošnjem letu med zapadnimi zavezniki — v sueški krizi je USA nastopala sama, v nasprotju z načrti Anglije in Francije; v borbi Francije z alžirskimi uporniki sta Anglija in USA postopali v opreki s francoskimi načrti za to kolonijo — bo ponovna povezava razrahljanih vezi med članicami NATO za dobo raket, v katero smo stopili s hitrimi koraki, dolgo in drago delo. Sleherne ilustracije, ki zapadnim zaveznikom še ostajajo o nekdanji trdnosti te obrambne organizacije, se razblinjajo pred konferenco NATO. Eisenhower bo tja prinesel načrte o koordinaciji raziskovanja in produkcije raketnih izstrelkov. Toda evropski strokovnjaki trdijo, da taki načrti sami po sebi niso dovolj za rešitev problemov, pred katerimi se nahaja zapadni svet. Zlasti USA bo morala spremeniti svojo linijo političnih in gospodarskih ukrepov, če hoče, da bo NATO še ostal to, za kar je bil ustvarjen.

Samo orožje premalo

Učinek tega pritiska je že viden, ko je USA ponudila večje vsote dolarjev za razvoj tehničnih in gospodarskih programov organizacije ZN. Toda to je samo začetek v vsesplošnem gospodarskem protinapadu, ki ga zahtevajo takšni ljudje, kakor je n. pr. glavni tajnik NATO Paul Henri Spaak. Ta je že dolgo mesece izjavljal, da se Zahod ne bo mogel braniti pred sovjetsko ekspanzijo samo z orožjem. Zmanjševanje gospodarske pomoči, trdi on, pomaga Sovjetski zvezi prodirati v Azijo, Afriko in na Srednji Vzhod. Vse članice NATO se morajo vtrdniti v skupnem naporu, trdi Spaak, toda USA mora nositi najtežje breme v tem naporu. Sovjetski sputniki so zadnje opozorilo za to.

Raketna oporišča

Washington se pri svojem odklanjanju povečanja gospodarske pomoči azijskim in afriškim državam opira na raketna oporišča NATO, ki naj bi bila prvi odgovor na sovjetsko nadmočnost v medcelinskih raketah. Kratkoročne hidroenske rakete morejo z oporišč v Zahodni Evropi in v Turčiji zadeti ZSSR na kateri koli točki njenega ozemlja. Toda vlade držav, na katerih ozemlju so oporišča zgrajena, ne morejo predati kontrole nad temi oporišči, zlasti ker gre za vprašanje atomske vojne, ne da bi v svojih parlamentih naletele na resne notranje politične probleme. Zato bodo te države na pariški konferenci NATO zahtevale od USA nove velike koncesije in zagotovila, ki pa jih Eisenhower brez odobritve ameriškega kongresa sam ne bo mogel dati.

Udarnost NATO na kocki

Evropa veliko pričakuje od NATO konference. Težava bo z USA, ker Eisenhower ne bo imel prostih rok v vseh problemih, zlasti ne glede vprašanja delitve ameriških atomskih izsledkov med ostale zaveznike. Tudi je nujen problem, re turbulent spirits” — “bolj srboritimi duhovi” svojih hrvatskih in srbskih kolegov. Tako ni mogel prodreti s svojim “stvarnim reševanjem problemov, ki ga je stalno zagovarjal.”

“Prišel je konec vojne. Dr. Krek je odklonil sodelovanje s Titom in se pridružil beguncem, ki so v velikih množicah prihajali v tužino. Nemci so preganjali Slovence, ker so bili protinacistični, Tito jih je preganjal, ker so bili katoliški in protikomunistični z običajnim in na splošno neutemeljenim razlogom, da so “sodelovali z Nemci”. Zato je bilo beguncev, da se je zdelo, da ne bo konca. V takem položaju je bila dr. Krekova naloga silno težka in žalostna.” Tako angleški poklicni diplomat George Rende o jug. begunski vladi, o Slovencih ter njihovem predstavniku dr. Kreku.

Ob prikazu te knjige v clevelandski Sloveniji je g. dr. Janež Arnež zapisal ugotovitev: Ob zaključku teh vrstic se človeku nehote pojavi ena misel, ki raste iz tragike preteklosti in iz težav sedanjosti: poštenost in modrost sta verjetno precej važnejši kot pa ljudske kufane za uresničenje tiste politike, ki naj prinaša narodom “bonum commune”, blagostanje in zadovoljstvo.”

ki ga mora NATO na tej konferenci rešiti, povsem drugačen, kako si ga mnogi predstavljajo. Predlogi o novi politični strukturi NATO, n. pr. ne jemljejo v poštev dejstva, da tozadevni Svet NATO, čigar naloga je posvetovanje in koordinacija politike te organizacije, že obstoja. Posvetovanja med posameznimi članicami NATO pa so bila do danes največja ovira za uspešno akcijo te organizacije, kajti celo atomska protiofenziva proti napadalcu je po pravilniku NATO nemogoča brez tozadevnega enoglasnega sklepa držav članic. Ta pravilnik dejansko zmanjšuje udarnost NATO.

Premalo vojakov

Vrhovni poveljnik NATO, ameriški letalski general Norstad, je pričel izdelovati načrte za novo strategijo te organizacije. Toda je malo verjetno, da bi bili načrti dokončno pripravljeni do pariške konference. Potrebna bo zato, morda v februarju prihodnjega leta, posebna konferenca zunanjih ministrov, ki bo razpravljala o minimalnih vojaških silah, ki bi jih potreboval NATO za novo strategijo raketne vojne.

Veliko nezadovoljstvo med članicami NATO povzroča britansko zmanjševanje oboroženih sil. Evropske članice hočejo povečanje obrambnih sil te organizacije. Toda britanska vlada ne more spremeniti svoje politike zaradi težkih finančnih razmer, v katere je otek zašel. Vzdrževanje britanskih vojaških sil v Zah. Nemčiji stane Anglijo letno 165 milijonov funtov šterlingov, kar je 75 milijonov več, kakor pa je vzdrževanje vojske na britanskem otoku. Zah. Nemčija plačuje svoj delež za brit. vojsko na svojem ozemlju v višini 50 milijonov funtov šterlingov letno. Bonn plačuje ta davek v upanju, da bo prepričal London, da bo obdržal svoje čete v Nemčiji kot del osrednje strateške rezerve NATO. Nadalnje zmanjšanje britanske vojske v Nemčiji za 50.000 mož bo spravilo iz ravnotežja angloško udarno silo na evropski celini. Zah. Nemčija bo do aprila prihodnjega leta postavila na noge sedem svojih divizij.

Sac

Na zadržanje Eisenhowerja na konferenci NATO v Parizu do ostalih članic NATO pa bo vplivala cela vrsta zunanje in notranjepolitičnih problemov, pred katerimi se nahaja ameriška vlada. Od kongresa zahteva še večje dajatve za zgraditev še novih letalskih oporišč. Veletrdnjave B-52 in B-58 ameriške strateške letalske sile (Strategic Air Command — SAC) so trenutno edino udarno orožje proti ZSSR, ki ga USA še ima na zalogi. To bodo tako dolgo, dokler ne bo stekla na veliko produkcija kratkoročnih atomskih raket in dokler te rakete ne bodo navozili na NATO oporišča okoli ZSSR. Toda oporišča SAC v USA so, kakor je vsem vojaškim strokovnjakom jasno, kakor na dlani, cilj št. 1 sovjetskih medcelinskih raket. Zato bo morala USA najprej razpršiti svoja SAC opori-

šča, predno bo mogla računati na učinkovit atomski protinapad.

Vojaški strokovnjaki, kljub veliki nasprotni propagandi, še ne podcenjujejo odločilne vloge letal, ki jih vodijo piloti, v prihodnji vojni. Nikakor niso manj vredna od raket. Ameriška letalska sila bo zato v kratkem pognala v hitro produkcijo nov atomski bombnik WS-110, ki ga bo gnalo povsem novo kemično gorivo. Ta bombnik bo letel v višini 30.000 metrov s trikratno nadzvočno brzino ter bo zaradi človeka, ki ga bo vodil, imel večjo spretnost in točnost zadetka kakor katera koli sedanja raketa.

Problem republikancev

V ponedeljek, 25. t. m., je senatni odbor za pripravljenost ameriških vojaških sil, ki ga sestavlja sedem najvplivnejših senatorjev pod vodstvom senatorja Lyndona Johnsona, začel s proučevanjem raketnega napredka USA in ZSSR. Sklenili so, da bodo to preiskavo izvedli hitro in mirno. Toda političnih preprirov ne bodo mogli preprečiti.

Za rešitev svojega prestiža bodo morali republikanci odgovoriti na vprašanje: Zakaj je Eisenhower trdil ameriškemu narodu in zaveznikom, da je vse v najlepšem redu z varnostnimi načrti, mesec dni pozneje pa je pozval kongres na večje dajatve za oborožitev in spremembo satelitskih in raketnih programov? Kritiki trdijo, da so njegovi govori po televiziji tiho priznanje, da vlada ni vedela za resnico o tozadevnem sovjetskem napredku.

Skupna zunanja politika

Poziv na dvostrankarsko sodelovanje, ki je prišel iz Bele Hiše, bolj odbija kakor privlači demokrate. Demokrati trdno stojijo za Stevensonom, ki je sicer pristal na sodelovanje z republikansko vlado, toda pod pogojem, da obdrži svobodo kritiziranja Eisenhowerjevega novonastajajočega satelitskega in raketnega programa. V vrhovih demokratske stranke smatrajo manever Bele Hiše za poskus onemogočenja kritike. Vse dotlej, dokler se sedanja republikanska vlada ni znašla v politični defenzivi, trdijo demokrati, tako dolgo ni prosila za sodelovanje demokratske opozicije. Dulesove nedavne fonference z Achesonom in drugimi politiki Trumanovega kova predstavljajo pomenljivo spremembo linije zunanjega ministra, za katerega je znano, da se je malo oziral celo na navsote svojega lastnega štaba.

Nekaj Eisenhowerjevih govorov po televiziji ni odpravilo krize zaupanja, ki je zajela ameriško prebivalstvo, zlasti pa vodilne ameriške osebnosti. V Washingtonu so vedno bolj prepričani, da Eisenhowerjeva nesposobnost, da bi samemu sebi sledil in stalna zaskrbljenost za njegovo zdravje, vedno bolj zmanjšujeta njegovo avtoriteto. Nekateri republikanci, med njimi Nixon, ne dajejo odgovora na vprašanje, kako si bo Eisenhower mogel znova pridobiti vodstvo nad kongresom, ali celo nad svojo lastno stranko.

IZ TEDNA V TEDEN

Na skupni seji v Damasku sta sirjski in egipčanski parlament enoglasno pozvala obe vladi, naj čim prej izvedeta načrt o federalni zvezi Sirije in Egipta. V načelu sta obe vladi odobrili načrt že julija t. l. Skupna bo obramba, gospodarstvo, finance in kultura, na znotraj pa bosta obe državi obdržali samostojnost.

Predsednik Indonezije Sukarno je objavil, da bo uporabila vlada silo proti nizozemskim oblastem na Zahodni Novi Gvineji, če bodo ZN odklonili zahtevo Indonezije o začetku pogajanja za priključitev imenovanega otoka k Indoneziji.

Erich Ollenhauer, vodja zahodnonemške socialistične stranke, je sprejel vabilo Adenauerja na sestanek z njim, na katerem naj bi se oba politika pogovorila o skupnem nastopanju v zahodnonemški zunanji politiki. Sestanek je bil pretekli četrtek ter sta se sporazumela v glavnih problemih zahodnonemške zunanje politike. Adenauer je hotel pridobiti socialiste za svoje nastope na prihodnji konferenci NATO v Parizu.

Tristo častnikov, vključno 42 admiralov, generalov in maršalov, se je udeležilo večerje, ki so jo priredili na čast mar-

šalu Montgomeryju za njegovo 70. letnico. V septembru prihodnjega leta bo šel Montgomery v pokoj. Večerje so se udeležili visoki častniki 15 držav NATO. Montgomery je v zdravici dejal: “Mi, Angleži, smo se borili že z vsemi narodi, ki so v tej dvorani, z nekaterimi tudi dvakrat.” Pri tem se je obrnil k nemškemu delegatu, ki se je stalno pridružil v burnem aplavzu k Montgomeryju zdravici.

V glavni skupščini ZN so z glasovanjem odklonili sovjetske zahteve po povečanju razoroževalne komisije. ZSSR je zagrozila, da bo bojkotirala sleherno delo za razorožitev, če ne ugodijo njenim zahtevam.

Dulles je objavil, da bo USA tekom prihodnjega leta navozila v Zahodno Evropo večje število kratkoročnih raket. Najkasneje do sredine 1959 bodo članice NATO založene s tovrstnim orožjem. V Kanadi je USA že napolnila vojaška skladišča z atomskimi raketami, ki so razpostavljene vzdolž radarskega sistema, ki se razteza po kanadskih planjavah, obrnjen proti severu za odbitje sovjetskega napada čez severni tečaj.

Titovo zdravje se zboljšuje ter bo

PRESIDENTE GENERAL ARAMBURU VISITARA A BOLIVIA

Hace unos días se anunció que de común acuerdo con el gobierno boliviano se habrá fijado el día 5 de diciembre próximo para la inauguración de la línea férrea Yacuiba-Santa Cruz y que el general Aramburu emprenderá viaje el 4 de ese mes.

Como consecuencia de las dificultades que han surgido para la conclusión de los trabajos, el gobierno de aquel país comunicó el acto debía sufrir un retraso de alrededor de diez días.

El general Aramburu ha dispuesto en principio que el viaje se efectuará el 19 de diciembre para arribar a Santa Cruz de la Sierra el 20. Ese mismo día se trasladará a La Paz, para regresar a esta Capital el 22.

PREDSEDNIK GENERAL ARAMBURU BO OBISKAL BOLIVIO

Pred dnevi je bilo objavljeno, da je po dogovoru bolivijska vlada določila, da bodo 5. decembra izročili v promet železniško progo Yacuiba-Santa Cruz in da bo general Aramburu odpotoval na otvoritev te proge 4. decembra.

Zaradi deževja v zadnjem času se je dogotovitev teh del zavlekla za kakih 10 dni. Zato je bolivijska vlada sporočila v Buenos Aires, da je otvoritev omenjene proge za toliko dni odložena.

Predsednik general Aramburu je v načelu pristal, da se bo podal na obisk v Bolivijo 19. decembra. V Santa Cruz de la Sierra bo prišel 20. decembra. Še istega dne se bo podal v bolivijsko prestolnico La Paz, kjer bo ostal dva dni. V Buenos Aires se bo vrnil 22. decembra.

Rok za prednaročila in predplačila za jubilejni Zbornik-Kolektor Svobodne Slovenije za leto 1958 je podaljšan do vključno 8. decembra t. l. Samo do tega dne ga morete dobiti po znižani ceni za 74 pesov.

kmalu zopet čil in zdrav, poroča agencija Tanjug. Na bolje se je Titu začelo obračati, ko so v Moskvi objavili, da so satelitski predsedniki, ki so se udeležili proslave 40. letnice boljševiške revolucije, že podpisali skupno izjavo komunističnega bloka o uspehih komunizma v zadnjih 40 letih in o nadaljnjem skupnem nastopanju za osvojitve sveta. Tito se “zaradi bolezni” te proslave ni mogel udeležiti ter je tja poslal Kardelja, ki pa ni čakal podpisa skupne spomenice.

ZSSR in Egipt sta sklenila trgovsko pogodbo, po kateri bo ZSSR dobavila Egiptu raznih surovin in produktov v vrednosti ok. 150 milijonov dolarjev. S to pogodbo je ZSSR dobila popolno kontrolo nad egipčanskim gospodarstvom. Na drugi strani pa je istočasno USA podarila Egiptu 600.000 dolarjev za razvoj egipčanskega poljedelstva. ZSSR in krčevito borita za gospodarski in politični vpliv v Egiptu.

Zahodnim velesilam naklonjena Saudijska Arabija je opozorila USA in Anglijo da bosta izgubili borbo za priateljstvo srednjevzhodnih držav, če ne bosta hitro in učinkovito spremenili svoje politike napram Izraelu.

Pariz je te dni središče hitrih in važnih konferenc med članicami NATO, ki se pripravljajo na znamenito konferenco NATO, ki bo sredi decembra prav tam. V Parizu so se za pripravljalne razgovore že sestali obrambni ministri Francije, Zahodne Nemčije in Italije ter razpravljali o problemu izdelovanja hidroenskega orožja na evropski celini. Po novem načrtu ne bosta samo USA in Anglija imeli pravice do izdelovanja hidroenskega orožja. V Pariz je v ponedeljek priletel na konferenco s francoskim preds. Gaillardom brit. predsednik Macmillan ter sta se oba državnika pogovorila o problemu francoske borbe in pošiljanja orožja v Alžir, Francoski zun. min. Pineau in ameriški Dulles pa sta o istih problemih razpravljala na konferenci v Washingtonu, ki je bila pretekli četrtek. V soboto pa sta se v Washingtonu sestala Dulles in zahodnonemški zunanji minister Von Brentano ter sta razpravljala o pojačanju organizacije NATO na decembski konferenci v Parizu.

Življenska šestdesetletnica kiparja Goršeta

Če je kakšen človek med nami, novimi izseljenci, vsem svojim soizseljencem po širnem svetu dobro poznan, simpatičen in ljub in nima nikjer nobene nasprotnika, potem je to gotovo kipar France Gorše. Bil je vedno do skrajnosti iskren umetnik; bil je in je še zdaj, ter bo vedno umetnik, ki črpa iz duše svojega naroda, in je tako dober in pošten človek, da ga mora vsakdo spoštovati in čislati. Gorše je dograjen človek in zato se ga spominjamo ob življenskem jubileju še rajši kot bi se ga ob kašni umetniški obletnici.

Pred šestdesetimi leti, točno 26. kmavca 1897, se je rodil v vasi Zamostec pri Sodražici, nasproti romarske cerkve Matere Božje pri ribniški Novi Štifti. Po ljudski šoli je vstopil v ljubljansko obrtno, kjer je končal kiparski (podobarski) oddelek. Prva svetovna vojska mu ni dovolila izpopolnjevanja pač pa ga je uvrstila med vojake. Šele 1. 1920 so se razmere toliko uredile, da je mogel siromašni mladenič vstopiti na zagrebško umetniško akademijo, zdaj pa v šolo res velikega mojstra, kiparja Ivana Meštrovića. V petih letih je akademijo končal in se mnogo naučil.

Sorodstvena zveza na zasadenem Primorskem in iskreno rodoljubje sta ga po končani akademiji zvabili v zasedeno ozemlje, dasi bi takrat v jugoslovanski Sloveniji kipar Goršetovih kvaliteta lahko dobro izhajal. V težkih razmerah je dolgi vzdržal šest let, pa jih ne bi, če ne bi bil tako dober in potrpečljiv. Ko se je vendar moral umakniti lažjemu pritisku, se je preselil 1. 1931 v Ljubljano in priredil tam razstavo svojih del. Že takrat je postalo očitno, da je Gorše vrhunec sodobnega slovenskega kiparstva in še bolj se je to pokazalo ob drugi razstavi 1. 1936. Zdaj so se največji geniji slovenske umetnosti potegovali za njegovo sodelovanje, naj omenim samo G. A. Kosa in Maleša. Gorše je pri vseh priznanjih ostal skromen in za vse ljudi prijazen prijatelj. Ko so propadla vsa prizadevanja za ustanovitev slovenske visoke umetnostne šole — Koroščeva smrt je napravila tej akciji konec — je ustanovil takšno šolo Gorše sam. Iz nje so izšli umetniki, ki so danes pomembni, prav posebej pa je Gorše vzgojil naraščaj, ki je ustvaril kader za poznejšo akademijo pod komunisti.

Ta veliki slovenski umetnik je vedel, da je njegovo mesto pri tistih, ki so maja 1945 zapustili domovino. Nikoli ni krojil politike, čeprav je bil vedno pristajač SLS, toda bil je idejni begunec, verski in politični in — človečanski. Umetnik kova akademskega učitelja ni samo izvrševal v taboriščih priložnostnih začasnih cerkvenih del, ampak je več kot pet let podučeval risanje pa umetnostno zgodovino na slovenskih srednjih šolah po taboriščih in v Trstu, dasi bi po svojem mednarodnem slovesu — njegove umetnine dičijo svetovno znane galerije — lahko nastopil višjo kariero tako kot jo je n. pr. Zoran Mušič. V tem delu begunskih let primerjamo Goršeta lahko s Cankarjem in Pregljem in njunimi mohorskimi knjigami, v katerih nista nikoli zatajila v sebi velikega umetnika. L. 1951 se je preselil v Cleveland, kjer še sedaj živi.

Iz Clevelanda so ga povabili v Toronto, da opremi tam novo slovensko cerkev. Bilo je to eno največjih naročil, kar jih je dobil moderni slovenski kipar v zadnjem času. Pogoji niso bili dobri; prvič je imel opremiti naš kipar cerkveno arhitekturo, ki je nastala neodvisno od njega; (v našem baroku, kjer so kiparji opremljali cerkve, so sodelovali že pri gradbi). Drugič so bili finančni pogoji revni, kar Goršeta ni motilo. Gorše je vključ temu ustvaril velike umetnine, čeprav je včasih preveč upošteval ljudski trenutni okus. Potrebno je samo načeti razgovor o torontskih kipih s prevz. škofom dr. Rožmanom in takoj se naš vladika razvname in v navdušenih pohvalah za Goršetove umetnine.

Pa čeprav se je kipar v begunski in zdaj v izseljenskih delih včasih nekako sklonil k nižji zmogljivosti učencev pa k skromnejši zapopadljivosti naročnikov, je vendar kot umetnik stalno raste in še raste. Opozorjam na reprodukcije, ki jih je prineslo Meddobje III/1-2, v tej zvezi pa na njegova predavanja o modernem kiparstvu v Clevelandu. Gorše je vedno na tekočem o tem, kar se v kiparskem svetu okrog njega dogaja, toda on hodi svojo občuteno in doživeto pot. Nikoli ne krene za dnevno modo. In prav ta umetniška iskrenost mu tudi

pri ljudeh, ki v umetnosti niso podkovani, daje spoštovanje; prav ta iskrenost v njegovih umetninah pa pridobiva vedno nove poznavalce moderne umetnosti.

Gorše je velik in iskren človek. Takšen more ustvarjati samo pristno umetnost. Takšna umetnost mora slednjič prepričati vsakega človeka, ki za umetniško oblikovanje ni slep.

Gorše je silno uslužen človek. Ničesar ne odreče. Tudi mi v Argentini smo vedno znova deležni njegove darežljivosti. Opreme in ilustracije v Zborniku, prispevki k razstavam in loterijam SKA, dobri nasveti k vsem umetniškim problemom in iskreno prijateljstvo do vseh naših kulturnih delavcev, pa še razumevanje za vse naše tegobe, zanimanje za vsakega znanca, ki živi pod južnim križem; vse to utrjuje naše prijateljstvo s tem velikim slovenskim kiparjem, ki je res dika slovenskega izseljenstva.

Bog, ki mu je France Gorše tako iskreno vdan, naj ga po vseh bogatih darovih, s katerimi ga je odklikoval dole, spremlja tudi po njegovi šestdesetletnici v njegovi osebni sreči, v oporo slovenskim izseljencem in v slavo slovenskega naroda, ki mu je eden največjih umetnikov.

Mi pa mu pošljamo skromno vozilo: našo iskreno hvalačnost. M.M.

Slovensko žegnanje v Buenos Airesu

V nedeljo 24. nov. t. l. je bila prva obletnica, odkar je ljubljanski škof dr. Rožman blagoslovil Slovensko hišo in v njej Brezjanski Mariji posvečeno kapele. To obletnico so Slovenci v Buenos Airesu proslavili s slovenskim žegnanjem.

Slavnosti so se začele v soboto 23. t. m. Na vrtu Slovenske hiše so pevski zbori iz San Martina, San Justa in Gallus priredili pevski večer. Zbrane rojake je pozdravil g. direktor A. Orehar in se jim zahvalil za udeležbo. Želel je naj bi bilo slovensko žegnanje praznik slovenske požrtvovalnosti in vere v življenje sredi tujine.

Pevski večer so začeli pevci iz San Martina pod vodstvom g. Vinka Klemenčiča. Izvajali so naslednji spored: Volarič Kaj doni, Kramole Lastovici (bariton) solo g. A. Makek), narodno Lipa (solo ga Marija Marinček in Ocvirkovo Ena sama tiha roža.

Pevski zbor v San Justo vodi g. Štefan Drenšek. Za ta večer si je ta zbor izbral tele pesmi: Ocvirkovo Bog in Slovenija, Vogričovo Kaj ptici je, Adamičovo Zdravico in Premrlovo Slovensko pesem.

Slovenski pevski zbor Gallus je pod vodstvom g. dr. Julija Savellija izvajal Kernjakov Venček koroških narodnih (moški zbor), Tomčev Narodni motiv, Lajovčovo Napitnico, Vecchijevo Margarita dai Corai (madrigal) in Tomčeve Vlahe.

Zbrani rojaki so bili hvaležni požrtvovalnim pevkam in pevcem, zlasti pa dirigentom nastopajočih pevskih zborov, da so jim s podanimi pesmimi pripravili tako lep slovenski večer. Požrtvovalnost članov omenjenih pevskih zborov je vsekakor zaslužila večjo udeležbo, kakor je pa bila.

V nedeljo, na obletnico blagoslovitve Slovenske hiše in kapele, je imel g. direktor A. Orehar slovesno mašo, pri kateri je pel mešani pevski zbor iz Ramos Mejia pod vodstvom g. Gabriela Čamernika. G. direktor Orehar je svojo prigido navezal na ned. evangelij, ki govori o sodnjem dnevu in veseljni sodbi. Naglašal je, da v tiski in potrebi človek išče družbe in varnosti. Ena takih točk miru in varnosti je Slovenska hiša s kapelo in drugimi prostori. S tem,

Vprašanje vojne škode

Kakor čujemo, vlada med prizadetimi neko nepočakano razburjenje zaradi vojne škode, zato naj tu v kratkem pojasnim zadevo.

Vprašanje vojne škode se rešuje z mirovno pogodbo. Ker mirovne pogodbe s celotno Nemčijo še ni, zato se tudi to vprašanje ne more še v celoti rešiti.

Ko pa se je Zapadna Nemčija pogajala s Titovo Jugoslavijo g'ede tega, da bi prejela Jugoslavija nekaj na račun reparacij, je stopil dr. Pešelj v Washingtonu potom nemške ambasade v posredno zvezo z nemškimi vladnimi krogi z vprašanjem, če bi bila pripravljena Zapadna Nemčija plačati slovenskim beguncem, ki so utrpeli od Nemčije vojno škodo, tudi nekaj na račun plačila vojne škode. Dr. Pešelj je dobil pojasnilo, da bi bila nemška vlada pripravljena na prostovoljni podlagi plačati nekaj vo ne odškodnine organiziranim skupinam. Zaradi tega smo slovenski begunci ustvarili tozadevno organizacijo pod imenom "Society for Protection of Yugoslav — Slovenian Claimants".

Ko je potem Zapadna Nemčija napravila dogovor z Jugoslavijo in je plačala tudi nekaj na račun vojno škode, je —

kar nudi, bo reševala lahko še dolge rodove slovenske krvi v tujini.

Popoldne je bila na vrtu Slovenske hiše družabna prireditev. Bila je dobro obiskana. Proti večeru je bilo zbranih okoli 600 rojakov. Na njej je govoril biv. celjski župan g. dr. Alojzij Voršič. Podal je poročilo o dosedanjem delu za Slovensko hišo, omenjal pa tudi načrte za bodočnost. Povedal je, da je zemljišče s hišo na Ramon Falconu bilo kupljeno 20. sept. 1954 ker je bilo treba prejšnje prostore na Victor Martinezu izprazniti. Stalo je 280.000 pesov. Ob prepisu je bilo treba plačati 160.000 pesov, ostanek 120.000 pesov pa tri leta pozneje, t. j. 29. sept. 1957 z 8%. To se je tudi zgodilo. Postavitev sedanjih lesenih prostorov, ureditev dvorane, kapele in ves inventar je stal 170.000 pesov. Nabiralni akciji sta bili dve. Prva leta 1954 je dala \$ 178.930, druga leta 1956 pa \$ 238.445. Akcijo za nakup prostorov na Ramon Falconu in postavitev ter ureditev Slovenske hiše je začel in jo ves čas vodi g. direktor A. Orehar.

Glede načrtov za bodočnost je omenjal, da bo nujno treba postaviti dvorano in sicer v sprednjem delu zemljišča. Bo nekoliko poglobljena. Nad njo bo kapela v izmeri 15 x 20 m. Nad dvorano so zamišljeni tudi prostori za društva in razne ustanove.

Svoja izvajanja je g. dr. Voršič zaključil z zahvalo vsem rojakom, ki so že doslej prispevali za nakup prostora na Ramon Falconu in za ureditev Slovenske hiše. Prosil jih je naj v te namene prispevajo še naprej, ker bodo s temi prispevki gradili dom sebi in svojim otrokom.

V večernih urah so bili izžrebani razni dobitki. Glavni dobitek, mizo s šestimi stoli, je zadela sestra pok. duh. svetnika Klemenčiča. Rojaki so nato ob dobri postrežbi, za katero so skrbeli fante ter dekleta, v prijetnem pomenku prebili skupno še nekaj ur, nakar so se razšli na svoje domove.

kakor se zdi — uplahlila tudi volja, da bi kaj dala na račun vojne škode slovenskim beguncem.

Med tem časom pa je 29. junija 1956 izšel nov zakon Zapadne Nemčije, ki urejuje plačilo vojne škode onim, ki so bili preganjani po nemških nacistih. V smislu tega zakona bi prišli v poštev oni Slovenci, ki so bili kako preganjani od nemškega okupatorja zaradi svojega nasprotnega prepričanja in dela proti nemškemu nacionalsocializmu ali če so bili preganjani zaradi svojega verskega prepričanja.

Da pride na jasno, kako je s tem vprašanjem, je v letošnjem poletju odšel naš zastopnik dr. Branko Pešelj sam osebno v Nemčijo. V svojem pismu z dne 19 sept. 1957. je pojasnil, kaj je tam zvedel. Tako le piše:

"Bil sem v Bonnu in Trierju, kjer sem se razgovarjal s pristojnimi faktori. V Bonnu s šefom pravnega oddelka v zunanjem ministertvu, dr. Buchom, v Trierju pa z zastopnikom Restitutionsamta gg. Jožefom Lißmannom in Hanssem Kleinerjem.

Glavno, kar sem zvedel, je, da se tožbe Slovencev v skupnosti ne bodo sprejemale, marveč le vsaka posamezno. To

ARGENTINA

V zunanjem ministertvu so diplomatski predstavniki enajstih evropskih držav podpisali s Argentino sporazum o plačilu njenih dolgov tem državam.

Vlada je pomilostila 92 biv. peronističnih poslancev in senatorjev proti katerim je bila v teku preizkava zaradi izdaje domovine. Med pomiloščenimi peronističnimi poslanci je med drugim tudi zadnji predsednik razpuščene peronistične stranke Alejandro Leloir.

Od vlade postavljeni odbor za likvidacijo tiskarskih podjetij in listov, ki se jih je posluževal prejšnji peronistični režim, zaključuje svoje delo in prodaja posamezne liste in tiskarne. Za nakup posameznih listov so ponekod nameščenci dotičnih podjetij ustanovili posebne družbe ter so kupili liste za visoke zneske. Tako je bil te dni prodan buenosaireski popoldnevnik Critica za 78 milijonov pesov s pripadajočo tiskarno.

V Buenos Airesu je prejšnji teden zasedal deseti medameriški kongres odvetnikov. Na plenarnih sestankah so govorile odlične osebnosti ter pravni strokovnjaki iz posameznih držav. Tako o vprašanjih azila za politične emigrante kakor tudi o zaščiti demokracije v vsem javnem življenju ter nastopanju proti totalitarističnim režimom.

je, da mora vsak tožitelj posamezno dokazati, zakaj je bil preganjan, in če more dokazati, da je bil preganjan zaradi političnih razlogov, bo prejel plačilo odškodnine za bivanje v taborišču, zaporu, ilegali, in tako dalje. Zaradi tega moramo paziti, da vsak poinec v svoji tožbi navaja, da so ga Nemci preganjali kot političnega nasprotnika nacistov, ni pa dovolj, če dokazuje, da je bil zaprt (preganjan), ker je Slovenec.

Druga stvar je vprašanje eventualnega povračila vojne škode članom našega društva. Tu v zakonu ni podlage za kakršnokoli tožbo za plačilo čiste vojne škode, ali rečeno mi je bilo, da vsa vrata še niso zaprta in da je v načelu možno razgovarjati se glede tega, da se popravi krivica na podlagi moralnih razlogov, ne pa na podlagi kakih zakonitih obvez. Mislim pa, da da za take razgovore še ni prišel čas.

Za sedaj sprejemajte tožbe (prijava) poedincev z dokazi, da je bil prijavičan preganjan kot političen protivnik..."

Tako dr. Pešelj.

Iz tega je razvidno sedanje stanje: Prijave za plačilo vojne škode v smislu zakona iz l. 1956 naj vložijo le oni, ki morejo dokazati, da so bili od Nemcev preganjani zaradi svojega političnega nasprotovanja nemškemu nacionalsocializmu ali pa zaradi svoje vere in etovnega nazora. Rok za prijavo je podaljšan do 1. aprila 1958. Za izvenevropske pokrajine je pristojni urad, ki o tem odloča — Restitutionsamt in Trier, Deutschland, vsak naj vloži prijavo osebno pri nemškem konzulatu, kjer dobi potrdilo, da je vložil prijavo.

Kdor ni bil preganjan, naj ne vloga kakih prijav, ker bi bilo to le prazno delo.

Glede vojne odškodnine za one, ki niso bili preganjani, bo naše društvo še naprej skušalo zasledovati ves razvoj vprašanja. Tu more nekaj narediti le skupna organizacija. Zahtevati plačilo za napravljeno vojno škodo more le ona država, na katere teritoriju je bila ista storjena, torej za nas le vlada Jugoslavije. Možno pa je, da bi organizirana skupina beguncev mogla tu kaj uspeti. Ko bo prišlo na vrsto to vprašanje, bo odprta pot, da nas bo pri tem zastopala ali ona država, katere državljni smo sedaj, ali pa naša organizirana skupnosti.

Vsaka nepočakanaost in nervoza prizadetih pa le škoduje temu delu in našim naporom.

Cleveland, U.S.A., 15. novembra 1957.

Društvo za varstvo jugoslov.-slovenskih zahtevnikov

M. Škerbec, predsednik.

DOPOLNILI

Kdor bi od tistih, ki so bili preganjani po nacistih, hotel vložiti prijavo po odvetniku v Nemčiji in ga ne bo sam iskal, naj pošlje svojo prijavo na naslov Heinrich Zucker, Berlin W.15, Düsseldorfstrasse 48. Podrobne informacije glede prijave dobi vsako soboto v Slovenski hiši v upravi Svobodne Slovenije od 11.30 do 12. ali pa na pismeno vprašanja po pošti na upravo Svobodne Slovenije.

Priporočamo, da naj vsi tisti, ki so bili preganjani po nacistih, napravijo svoje prijave na konzulat ali po odvetniku še v decembru 1957.

ZASLUŽENA KRITIKA

(3)

Nadaljevanje govora predsednika romunske delegacije na Skupščini zaslužjenih narodov v New Yorku 3. X. 57 biv. predsednika romunske vlade Constantina Visoianu-a.

Strah vodi v pogubo

Političnim vodjem svobodnega sveta je uspelo, da so tako zelo prestrašili svoje lastne narode pred atomsko vojno, da so ti narodi začeli slutiti nevarna tveganja v vsaki diplomatski potezi. Ti narodi so prišli tako daleč, da ne morejo videti nič drugega kot pasiven mir na eni strani, na drugi pa vojno z vsemi posledicami atomskega razaranja. Obširno posredno področje delavnosti, ki leži med vojno in strahopetno redelavnostjo, je kakor da bi zgini o iz zapadne politike.

Pa ravno v tem širokem področju je polje za iniciativo in manevriranje. Sovjetska Rusija ima dejansko prosto polje, da razvija svojo iniciativnost neovirano po svoji volji. In kamorkoli pogledamo, vidimo, da Sovjetska Zveza neizprosno temeljito izkorišča to stanje. Sedaj je začela groziti z vojno in izkorišča prav tisto stanje strahu, v kakršno so spjeljal narode njihovi lastni politični voditelji.

Mi moramo biti sigurni, da Kremelj

dobro pozna posledice, ki bi jih zanj imela atomska vojna. Pa kljub temu, da se tega zaveda, vendar ga vidimo, da manevrira z največjo predrznostjo prav v posrednem področju med vojno in mirom, kot da mu ni prav nič mar za posledice. Dejansko je danes samo Sovjetska Rusija tista, ki dela politiko s stališča moči. O tem stališču so zapadne demokracije veliko govorile v vseh minulih letih, toda nikdar niso nič storile.

Da, tako daleč smo, da se proti Sovjetski Rusiji ne borimo niti z mirolnimi sredstvi več. V sedanjih politični in psihološki borbi, v tem dinamičnem soobstoju, kakor imenujejo pojav sovjetski pisci, pa Sovjetska Rusija še daleč ni neranljiva. Toda vse ji prizanaša, kamor se obrne, vse se ji ogne. Previdnost, previdnost, pravijo, je boljša kot hrabrost. Pa je previdnost zapadnih zaveznikov šla tako daleč, da je Sovjetska Rusija postala prvo-borec proti kolonializmu in proti imperializmu, čeprav prav ona izvaja najbolj divji kolonializem in najbolj očitiven imperializem.

Zahtevajte osvobojenje

Kakšno močnejše in bolj primerno miroljubno sredstvo pa imajo zapadne demokracije proti Rusiji kot, da jo ob-

tožijo javno, naravnost, nedvomno in uradno, da je podjarmila deset evropskih držav in narodov. Kakšno mirno sredstvo bi moglo biti še bolj mirno, še bolj pravično, bolj primerno in bolj učinkovito, kot če bi predložili prav to vprašanje Društvu Narodov, tej tribuni, ki jo sovjeti sami izkoriščajo s tolikim cinizmom in vneto?

Toliko let se mi, ki smo tukaj, trudimo, da bi prepričali velike zapadne demokracije, da imajo naši narodi pravico in da bi bilo v interesu zapadnih demokracij samih, da spravijo to vprašanje pred Društvo Narodov. Leto za letom naletimo na isto obotavljanje in vsako leto ras pitažo z istimi "modrimi" nasveti in razlagami. Nasprotno pa Sovjetska Rusija ne kaže prav nikakega takega obotavljanja in take "modrosti" napram zapadnim demokracijam. In posledica je, da se njeno gospodstvo širi vse dalje in da pronica vedno dalje in globlje.

Toda naši narodi ne bodo popustili. Njihova pravica ne bo umrla. Navajeni so boriti se za neodvisnost in svobodo skozi stoletja. Naša zgodovina je ganljiv popis napore in žrtve. Napadali so nas mnogi močni imperiji, zapeljevali so nas mnogi drugi, pa so naši narodi vztrajali na svoji zemlji, zaupa li v Boga in si krčili pot življenja skozi stoletja.

Novice iz Slovenije

Mariborski škof dr. Maksimilijan Držičnik je na praznik Vseh svetnikov slavil srebrnomašniški jubilej. Jubilat se je rodil 5. okt. 1903 v Ribnici na Pohorju. Njegov starejši brat Jože je kot bogoslovec leta 1923 s tremi duhovniki utonil ob nesreči v narasli Dravi. Dve leti po tej nesreči je sed. škof izgubil svojo mater, ki ni mogla preboleti smrti svojega sina Jožeta. Očeta je izgubil med vojno. Po maturi leta 1924 je vstopil v marib. bogoslovje. V njem je študiral dve leti, nato pa bil eno leto pri vojakih. Po odsluženju kadrskega roka ga je ted. lavant. škof dr. Karlin poslal nadaljevat študije v Germanicum v Rim. Leta 1930 je na papeški univerzi napravil doktorat iz modroslova, dve leti pozneje pa je bil posvečen v duhovnika. Študije je v Rimu končal leta 1934. Po vrnitvi domov je bil dve leti kaplan v Celju, zatem dve leti prefekt v škofijem malem semenišču v Mariboru, nakar se je podal znova v Rim ter postal še doktor teologije. Po vrnitvi v Maribor je bil imenovan za podravatelja bogoslovja ter za profesorja za moralno in socialno modroslovje. Med vojno so ga nacisti pregnali na Hrvaško. Zagrebški nadškof ga je nastavljal za kaplana v župniji Visoko v Hrvatskem Zagorju. Po letu 1945 je v Ljubljani skrbel za bogoslovce lavant. škofije, obenem pa je na teol. fakulteti predaval stari zakon. Leta 1946 je bil imenovan za la-

vant, pomožnega škofa. V marib. stolnici je bil posvečen 15. dec. 1946. Posvetil ga je lavant. škof dr. Ivan J. Tomazič, soposvečevalca sta pa bila beograjski nadškof dr. J. Ujčić in zagrebški pom. škof dr. J. Lach. Držičnikovo škofovsko geslo je: Bog z vami in njegova mati.

Za novega jugoslovanskega poslanika na Dunaju je Tito imenoval Jožeta Zemljaka. Dosed. jug. poslanik na Dunaju dr. Radivoj Uvalič je prestavljen v Pariz.

Občinski odbor v Kranju je že letošnjo jesen začel izvajati odlok o reformi šolstva. V smislu zakonskih določil so ukinili nižje gimnazije in preosnovali osnovne šole. Nove šole, v katerih traja pouk 8 let, ne smejo imeti več kot 500 do 600 učencev ali 16 do 20 oddelkov.

Pri kopanju gline na Pragerskem so delavci nalateli na 300 kg letalsko bomb. Samo srečnemu unaključju je pripisati, da letalska bomba pri sunku bagerja, s katerim kopljejo glino, ni eksplodirala.

Pri Sv. Križu pri Litli je na Vernih duš dan umrla ga Frančiška Kotar, mati Ivana Kotarja, župnika na Raki pri Krškem. Pokojna je bila velika dobrotnica vseh potrebnih, zlasti je vsak duhovnik našel v njeni gostoljubni hiši drugi dom. Pogrebne obrede je opravil domači župnik Alojzij Žup ob asistenci sosednje duhovščine. Ob grobu je imel tudi poslovljni govor.

KDO BO DELEŽEN VELIKEGA NAGRADNEGA ŽREBANJA OB DESETI OBLETNICI SVOBODNE SLOVENIJE?

1.) Vsi dosedanja naročniki Svobodne Slovenije v Argentini, ki bodo imeli pravočasno urejeno naročnino za vsa leta, odkar so začeli prejemati list, pa do konca leta 1957. — Od teh bodo tisti, ki so naročniki vsaj pet ali več koledarskih let dobili 5 številko za žrebanje, tisti, ki so naročniki štiri leta, bodo prejeli 3 številke; naročniki dveh let 2 številke in kdor je naročnik samo zadnje koledarsko leto to je leto 1957 — in to vse leto — bo dobil 1 številko za žrebanje.

2.) Vsi novi naročniki, ki so tisti, ki so se ali se bodo prijavili kot naročniki lista v letošnjem letu in so ali bodo plačali odgovarjajoči del naročnine za tekoče leto in celoletno naročnino za leto 1958; vsak teh bo dobil 1 številko za žrebanje.

3.) Vsi, ki bodo plačali za tiskovni sklad Svobodne Slovenije vsaj 100 pesov. Prejeli bodo toliko številko za žrebanje, kolikokrat sto pesov bodo plačali za tiskovni sklad. To pa so lahko stari naročniki ali novi, ali pa taki, ki niso bili in niso naročniki.

4.) Vsi dosedanja naročniki, ki bodo plačali naročnino za leto 1958 v znesku 140 pesov.

SLOVENC V ARGENTINI

BUENOS AIRES

Trinajsti kulturni večer

Slovenske kulturne akcije je bil v soboto dne 23. novembra 1957 v salonu Bullrich. Predaval je dr. Vinko Brumen in je prireditev bila izvedena v okviru filozofskega odseka. Tema: Nadarjenost in izobrazba.

Predavatelj je snov zajel zelo obsežno in je mogel na tem večeru obdelati samo prvi del. Govoril je o nadarjenosti. Najprej je pojasnjeval psihološko stran problema, v drugem delu pa dejansko plat, kakor se kaže v življenju. Opozoril je, kako se je sodobna znanost okoli vprašanja začela razvijati šele nekako na pragu tega stoletja in rodila vrsto psihologov — znanstvenikov, ki so zaslodeli kot svetovne kapacitete. Vendar je v zadnjem času napredovala ta veja znanosti zlasti v Združenih državah, kjer je izvajanje tekstov postalo najbolj razširjeno.

V drugem delu predavanja je orisal problem v nje zvezi z dnevnim življenjem. Kako se uveljavlja nadarjenost, talentiranost in kako genialnost? Živahnost prikazovanja so povečevali številni primeri iz zgodovine in tudi iz sedanjosti.

Dvorana je bila tokrat polno zasedena, navzočih je bilo nad 60 ljudi — pač

Fant, ne veš kaj bi, svojemu dekletu podaril za Miklavža?

Povemo Ti, da ga ni lepšega darila kot je jubilejni

ZBORNIK-KOLEDAR SVOBODNE SLOVENIJE za leto 1958

Izredno lepa knjiga, tiskana na najfinem papirju. Obsega 288 strani in nad sto lepih ilustracij.

V prednaročilu in predplačilu do 8. decembra t. l. stane samo 75 pesov.

Umrli so. V Ljubljani: Silva Zupančič, roj. Keber, učiteljica, Ivana Lampret, upok. Tob. tovarne, Franc Ocvirk, upok., Jakob Burger, upok., Ivan Dolenc, ključavničar, Rudolf Špindler, inšpektor drž. žel. in hon. prof. v p., Frančiška Friškovic, roj. Flore, vdova po žel. zvan., Tone Arko, kontrolor, Sabina Briel, Margareta Tancik, roj. Sovdat, Marija Logar, roj. Starman, Ema Fister, vdova biv. mesarja in gostilničarja, Jožef Vogelnik in Zdenko Lokar, trgovec v Trstu, Janez Čekada, skladiščnik na Viču, Marija Čeh, roj. Maurič na Viču, Milena Žagar v Stari Loki, Peter Pintar, pos. v Praprotnem, Rudolf Finke v Škofji Loki, Joško Majhen v Šmarju pri Jelšah, Janez Maležič, absolvent arhitekture v Ribnici na Dol., Frančiška Hrome v Snebarjih, Helena Slivnikar v Slovenj Gradcu, Anton Kretič, polic. upok. v Mariboru in Melhior Katnik, rudn. obratovodja v p. v Kromberku.

dokaz, kako je bil predmet večera privlačen, po'eg tega pa tudi ime predavatelja — strokovnjaka na tem polju. Poslušalci so se mu z obilnim ploskanjem zahvalili, v debati pa se je potem osvetlilo še več misli in naziranj. Vsekakor je bil to eden najbolj uspešnih večerov SKA v tej sezoni.

OSEBNE NOVICE

Družinska sreča. V družini g. Mihaela Kocimana in njegove žene g. Ive, roj. Škulj se je 12. novembra 1957 rodil sinček Mihael. V nedeljo 17. nov. je bila krščena v stolnici v San Isidru Kristina Lojzka, hčerka g. Lojza Dragan in njegove žene g. Darinke, roj. Jereb iz Boulogne. Krsil jo je g. Lojze Legan, botrovala sta pa g. Jože Žgajnar in njegova žena g. Jožefa iz San Justa. Srečnim družinam naše častitke.

Poroke. V soboto 16. novembra sta stopila pred oltar v župni cerkvi Svete Družine v Saavedri v Buenos Airesu g. Lojze Šilar in Stražišča pri Kranju in gđ. Elba Solari. Poročil ju je gđ. Albin Arguštin, za priči sta pa bila ženinov brat Ivan Šilar in nevestina mati ga Solari. Na svatbi je bilo veliko slovenskih fantov in deklet, ki so ženitovanje povzdignili z lepim slovenskim petjem. V soboto dne 23. novembra 1957 sta se pa poročila v baziliki sv. Jožefa

† Jože Mavrič

V sredo 20. nov. 1957 je rojake po slovenskih naseljih na področju Vel. Bs. Airesa močno presenetila novica, da je v nemški bolnišnici v Bs. Airesu umrl od kapi zadet Jože Mavrič, v domovini banovinski računski inšpektor, v Argentini pa lastnik trgovine z železnino v Villa Libertad v občini San Martin.

Rajni Jože Mavrič je bil primorski rojak. Rodil se je 26. oktobra 1897 v Črnicah pri Gorici. Gimnazijo je študiral v Gorici ter v škofovih zavodih v Št.

Vidu. Po maturi se je vpisal na ljb. univerzo. Rad bi študiral pravo, pa ga zaradi pomanjkanja sredstev ni mogel dokončati. Zato je vstopil v službo najprej pri pošti upravi, nato pa na biv. vel. županstvo odn. pozneje na banovino, kjer je nazadnje zavzemal položaj računskega inšpektorja in revizorja za Dravsko banovino.

V Ljubljani se je leta 1926 poročil z go Apolonijo Marolt. Z njo si je za Bežigradom ustvaril tudi prijeten družinski dom, v katerem so se jima rodili otroci Rožka, Marko, Jože in Metod. Za Bežigradom se je rajni Jože Mavrič živahno udeleževal v farnih prosvetnih organizacijah, zlasti pa pri socialnih organizacijah in ustanovah. Mnogo je pomagal tudi pri obnovi stare cerkve sv. Krištofa in ustanovitvi ter ureditvi nove župnije sv. Cirila in Metoda. Ves čas je bil tudi član KA.

v Buenos Airesu g. France Krištof in gđ. Štefka Petrič. Priči sta bila ženinov brat g. Janez Krištof in nevestin oče g. Janko Petrič. Poročil ju je pa č. gđ. svetnik Alojzij Košmerlj. Poročila sta se tudi g. Jorge Colombino in gđ. Evica Verbič. Novoporočencem želimo vso srečo in veliko božjega blagoslova.

MENDOZA

Pevski koncert

Za izseljensko nedeljo dne 1. decembra je naš pevski zbor pripravil pester program raznih slovanskih ljudskih pesmi: 2 slovaški, 4 ukrajinske, 2 iz Medjumurja, 1 črnogorsko, 1 hrvaško in 10 slovenskih. Nekaj jih bo pel ženski zbor menaje z moškim, večino pa mešani. Pri nekaterih je tudi vpleten samospev za sopran, tenor ali bariton, kar bo pesmi gotovo poživile. Koncert bo tvoril bistveni del skupne prireditve, ki jo pripravljajo razne narodne skupine tukajšnjih priseljencev.

Vsak teden ena

OJ, DOBERDOB, OJ DOBERDOB

Oj Doberdob, oj Doberdob, slovenskih fantov grob! Kjer smo kri prelivali za svobodo, domovino, kjer smo mi pokopali slovenske fante. Aj Doberdob, slovenski grob!

Oj Doberdob, oj Doberdob, ti naših fantov grob! Kjer se mi bojevali, svojo kri prelivali, da svobodni bi vstali iz robstva tesnob. Oj Doberdob, oj ti naš grob!

Leta 1945 se je z ostalimi protikomunisti umaknil pred rdečimi nasilniki na Koroško. Begunska leta je z družino preživel v Vetrinju, Lienzu ter Špitalu. V teh letih je deloval pri tam. Socialnem odboru. V Argentino je prišel 5. februarja leta 1945, hčerka Rožka je pa odšla v Severno Ameriko, kjer je dokončala tudi farmacijo ter se poročila z zdravnikom dr. Pavlom Gannonom. Sedaj živi v mestu Rochester v Minnesoti. V Argentini se je rajni Mavrič skušal čimprej gospodarsko osamosvojiti. Z nekaterimi rojaki je zato ustanovil strojno podjetje Rueda, v zadnjem času je pa kupil lepo trgovino z železnino. Vojdilo jo je s sinom Jožetom. Sin Marko je imel lani novo mašo, sin Metod pa ima lastno trgovino s pletenimi izdelki.

Pokojni Jože Mavrič je bil delaven član slovenske protikomunistične skupnosti. Bil je v Argentini član Društva Slovencev, Stalnega odbora za socialne dneve, Odbora za slovensko semenišče, Odbora za Slovensko hišo, Vincencijske konference, član Slovenske gospodarske zadruge, član KA. Politično je vedno pripadal SLS.

Po smrti v nemški bolnišnici, v katero je prišel 20. t. m., so njegovo truplo prepeljali na njegov dom v Villa Libertad. Sem so ga hodili kropit vso noč prijatelji in znanci. Pogreb je bil v četrtek 21. nov. t. l. Kljub delavniku se ga je udeležilo veliko rojakov. Pogrebno mašo je imel za svojega umrlega očeta njegov sin Marko v župni cerkvi v San Martinu. Pogrebni spreved na pokopališče v občini San Martin je vodil g. direktor Anton Orehar ob asistenci duh. svetnika g. Karla Škulja in g. dr. Al. Starca. G. direktor Orehar se je od rajnega Jožeta Mavriča poslovil tudi pred odprtim grobom. G. Rudolf Smersu je govoril v imenu Društva Slovencev ter vseh organizacij in društev, v katerih je pokojni Mavrič deloval v domovini. g. dr. Fr. Bajlec se je pa od rajnega Mavriča poslovil v imenu Slovenske gospodarske zadruge.

Slovenska protikom. skupnost v Argentini bo ohranila Jožeta Mavriča v lepem spominu. Svobodna Slovenija želi večni mir in pokoj njegovi duši, hudo prizadeti družini pa izreka iskreno sožalje.

Ob Simčičevi knjigi:

Človek na obeh straneh stene

Že doma je nagrada pisatelju, pesniku, glasbeniku, slikarju, kiparju — skratka umetniku, pomenila neko vzvišeno priznanje popolnosti in umetniške dovršenosti njegovega dela ali celote življenjskega ustvarjanja. To je bila visoka cena umetniškega prizadevanja in dosegljivosti umetniških vrlin nagradjenca in obenem je to vtisnilo posebno privlačnost umetnini. Narod jo je gledal kot nekaj nadpovprečnega, izrednega, izjemnega izmed ostalih umetnin, kar je moglo biti tudi prečesto vzor drugim ali pa vsaj primer nečesa izrednega. Občinstvo je izdaje, razstave, izvajanja itd. takih nagradjenih del pričakovalo tudi s toplo vnemo in posebnim navdušenjem.

Po razglasitvi božičnih literarnih nagrad Slovenske kulturne akcije za leto 1955, po kateri je bila prisojena druga nagrada pisatelju Zorku Simčiču za delo *Človek na obeh straneh stene*, smo tudi mi z radostjo pričakovali izida dela, ki je bilo ovenčano z literarno nagrado. Težko smo tudi pričakovali Simčičevo novo delo, ker je avtor prav v zadnjih letih napisal nekaj zelo dobrih stvari kot n. pr. Črni tekač.

Tu je zdaj pred nami: z ovitkom Milana Volovška, ki ponazorjuje spuščanje neprebranih pisem "s pravo naslodo med rešetke kanala ob pločniku (53); natisnjena na lepem belem papirju z navadnim in tudi kurzivnim tiskom, kateri naj bi poudarjal nenaadne miselne

kontraste od navadnih opisovanj in dvogovorov, in obsegajoča 170 strani. Nekateri ji hočejo vzdeti bleščeč naziv roman, drugi se zadovolje s skromnejšo oznako novele. Recimo, da je novela.

Ko jo preberemo — in to z izrednim naporom in krepko vztrajnostjo — se nam porodi vprašanje: kaj naj osebnokakšno naj bi bilo njihovo poslanstvo? sti novele nam, v begstvu, povedo in Kakšna je torej neki naša prava podoba, če se po mnenju nekega kritika iz njene kompozicije "kos za kosom in vedno v primernem hipu odgrinja pred bralcem podoba enega izmed nas"?

Časovno razdobje novele je praktično odmerjeno na razdaljo ene noči. V ta okvir so potem natresene posamezne slike, spomini, dogodki, osvetlitve iz življenja preteklosti glavne osebe od detinskih let sem. Večkrat je tako projektiranje drobcev nakopičeno navidez brez zveze, kar bralca v vzporejanju moti, utruja ali mu celo celotno in glavno sliko megli. Mogoče prav ta ozek časovni okvir vzbuja občutek natrpanosti in nejasnosti. Osrednje dejanje, ki naj se odvij pred nami, je edinole: čakanje na snidenje s Katjo.

V glavnem nastopata dve osebi: glavna nima imena, to je tisti "lovek na obeh straneh stene", ki je begunec v Bs. Airesu — dasi ne vemo, zakaj je sploh begunec — kjer preživlja zadnjo noč, preden naj se odpelje k ženi, ki ga čaka nekje "tam gori na severu ob murgu

mrtve reke, sredi neznancev, ki jo plašijo s kačami..." (163). To je osrednja postava v noveli; nejasna po svojem značaju, še manj po svoji miselnosti. Moralno slabič, ki se vda že doma v moralno nedopustno razmerje s Katjo, žensko, ki je pripadala rdečemu taboru, a še po pobegu v Trst ni našel toliko notranje sile, da bi se bil dvignil in pretrgal to razmerje, ki je njega samega že utrujalo, še več, po nekaj letih bivanja v Buenos Airesu in na sam predvečer, ko se pripravlja na pot k ženi, katera je trudoma in skrivaj ušla iz domovine za njim, se še vedno odloči in ponizno čaka na sestanek s Katjo, ki se prav takrat znajde v Bs. As-u. Človek, ki je v tistih zadnjih dneh vojne z "neko živalsko slastjo pobegnil preko meje..." (128), ki kleča še v Bs. Airesu pred isto žensko in "spet skoraj živalsko slo začuti: mora jo najti..." (153); ki čuti strah pred njo ob slovesu v Trstu in vztrpetu ob njeni izjavi "Dokler boš sam, se me ni treba bati..." (52); ki si sicer na tistem misli, da "nikdar je nisem res imel rad..." (155), pa kljub temu v vsem tekstu išče "Moram, moram si priti na jasno!" (140). Strahopetec, ki se niti ob slutnji smrtonosnega oročja za hrbtno ne zgane (ob koncu). Druga: Katja, ki je zaročenka brata glavne osebe in se spozna šele na poti na njegov pogreb z njim, ženska, ki doseže vse, kar si vtepe v glavo: zmožna poljubovanja v senci zaročenčevega mrtvaškega odra z bratom mrtvega, šele ure prej spoznalaga, ki prebije potem še isto noč z njim na isti postelji v Trstu, se shaja z njim v Ljubljani v sta-

novanju prijateljice, hodi k njemu v Trst in končno celo pride v Bs. As., vendar ostane vedno sugestivna, drzna, premočrtna. Politično služi svojim ljudem: "Ves čas je bila pri rdečih... tudi po uboju vašega brata je ostala z rdečimi. Jaz, jaz sem delal s Katjo..." (161). Ženska, strah vzbujajoča: "Nisem edini, ki se je boji... čeprav drugače kakor ti" (52, Katjin brat) in slednjič naperi celo revolver proti žrtvi, želeč jo ugonobiti, da ne bi prišla v naročje oni, ki ji po naravni in božji postavi pripada — ženi. Potem je tu še Katjin brat, Bergant, ki služi za sla med obema in ga opozori na njeno maščevanje: "Mislil, da ji ni všeč, ker odhajaš k ženi..." (58).

Lepo in prikapne so strani, ki govore o materi, čeprav je bila zanj le "skrivnostni vzemirajoč spomin nečesa popljenega v neznanu" (35), pa je v kratkih črtah naslikana vsa Golgota begunske matere v prvi svetovni vojni na izviren način. Prav tako bi štel sem opis starega Grondone, zasidranega na daljnem severu, pa njegovo pristno in iskreno življenje na divji zemlji...

V ostalem pa Simčičevo pisanje prehaja na mnogih mestih v zamegljeno filozofiranje, neasno v hotenju, kakor bi hotel namenoma svedrati bralčeve možgane, n. pr. "Žalost je bila pred resnico, pa si je dejal, da bi to ne bilo mogoče, ko ne bi bila resnica hujša, kot se kaže..." Svet je žalosten, od nekaj je bolj žalosten kot vesel in da je danes tako črno žalosten, so krivi tisti, ki majhni žalosti niso šli do dna, temveč so se raje smejali klovnskim bar-

vam, ki jih je svet prav na tenko namazal preko obličja..." kakor da ne bi bila najlepša tista umetnost, ki je jasna in preprosta.

Čudna, človeško nerazumljiva je tista reč z ubojem junakovega brata, domobranskega častnika: rdeči ga ubijejo na cesti, na pogreb pride brat, pa nima besede obsodbe morilec, kakor sploh ni v knjigi nikakega obračuna z onimi, zaradi katerih so tisočci morali iti v begunstvo. Celu ironično se slišijo take besede Bergantu, ki je z "onega" brega: "jaz že niti več ne vem, koliko ste še sploh vsega krivi..." (50). Idejno nejasnost izraža: "Vsak misli, da ve, za kaj se bori ali kaj brani, pa se bo šele čez stoletja pokazalo, kaj je bilo v resnici." Ne vem, če ne zveni to nekoliko prehudu, dokler imamo med nami še žive priče beglih iz grobov, vdove in otroke tistih, ki so jasno vedeli za kaj in proti komu so se borili in kaj so branili!

Krajevni opisi so dokaj skopi, kar jih je, so le bežno skicirani. Le ti bi njegovo filozofsko težo mogli nekoliko olajšati, delo bi pa pridobilo zvrhano mero svežine in se obogatilo s pristno pokrajinsko značilnostjo.

Ima pa Simčič živ slog, bogastvo besedja in iznajdljivost izražanja.

Ko bi to delo bilo kdaj izšlo v normalnih razmerah doma, bi bilo lahko pomnilo drzen delno ponesrečen poizkus nečesa izrednega. Ko pa se je to zgodilo tu, v begunstvu, pa se nehote vprašamo: Za koga in čemu?

SLOVENCI PO SVETU

USA

Dramatsko društvo Liliya v Clevelandu je v Slovenskem domu v Collinwoodu postavilo dne 3. novembra na oder veseloi gro "Svojeglavec" v režiji Sreča Gaserja, ki je igral tudi vloga zagrebškega žida Izaka Kohna. Ostali igralci so bili: Janez Hauptman je podal vlogo prismojenega hlapčka Jožeta, Avgust Dragar je nastopil v vlogi hotelirja, Ivan Jakomin kot gorski vodnik Tone, gđ. Zdenka Mejačeva v vlogi hotelirjeve hčerke ali "Svojeglavka". Nastopila je tudi gđ. Dolenjčeva.

Pevski zbor Jadran v Clevelandu je je za 17. novembra pripravil svoj letošnji jesenski koncertni nastop.

Glasbena matica v Clevelandu je z uspehom podala Bizetovo opero "Carmen".

Slovenski rojaki v Clevelandu so imeli veličastne Marijine proslave v treh

slovenskih župnih cerkvah. Začela se je v župni cerkvi sv. Lovrenca. Udeleževal se jih je tudi škof dr. Rožman. Nadaljevanje Marijinega čestčenja je bilo v župni cerkvi sv. Vida, zaključne pobožnosti so pa bile v župni cerkvi Marije Vnebovzete v Collinwoodu. Marijine proslave je vodil p. Odilo Hajnšek.

KANADA

Zadnje nedeljo v oktobru so v Torontu zborovale vse slov. cerkvene organizacije ter tako proslavile praznik Kristusa Kralja. Zbrani rojaki so proslavo začeli s pesmijo "Kristus kralj, vseh večnih časov". Uvodni govor je imel dr. Viktor Antolin o tem, kaj je božje kraljestvo. Opredebil ga je kot kraljestvo resnice, kraljestvo ljubezni do Boga in bližnjega, v katerem smo nepramagljivi. V imenu društva N. I. J. je govoril Peter Markez, v imenu Kat. ženske zveze Gabriela Ramšak, v imenu dekl-

ške Marijine kongregacije pa gđ. Mili Rahonc. Za Karitativno organizacijo je imel govor Franc Valant, v imenu Misijonskega krožka Otmara Mauser. Zaključni govor je imel duhovni vodja vseh teh organizacij kaplan g. Janez Kopač. Vse je pozival naj se drže smeri, ki so jih v svojih govorih podali predstavniki posameznih kat. organizacij.

DRUŠTVENI OGLASNIK

Knjižnica Društva Slovencev posluje vsako soboto od 4 do 6 ure popoldne in v nedeljo po sv. maši. Mnogi bralci čakajo na nekatere knjige ali njihov drugi del. Zato prosimo vse tiste ki imajo več kot en mesec knjige, da jih čim prej vrnejo. Ne bodi egoist, vrni knjigo, da jo bo tudi drug lahko čital.

OBVESTILA

Občni zbor Slov. kat. akad. starešinstva bo v soboto dne 14. decembra ob 18. uri v prostorih na Ramon Falcon 4158. Dnevni red: 1.) čitanje zapisnika; 2.) poročila odbornikov; 3.) poročilo nadzorstva; 4.) volitve odbora, članov

nadzorstva, predsednika razsodišča; 5.) razprava o predlogih; 6.) slučajnosti.

Društvo Slovenska vas priredi v nedeljo 8. decembra, ob 6. zvečer v slovenskem domu v Lanusu Miklavževanje z otroško igro: Miklavževa delavnica, katero je spisal Mirko Kunčič. Po igri sledi obdarovanje malih in velikih.

S tem popravilo prejšnje obvestilo, ki je bilo objavljeno pretekli teden na tem mestu.

XIV. kulturni večer SKA bo v soboto 30. t. m. ob sedmih v Bullrichovi dvorani, Sarandi 41, Capital. Predaval bo predsednik Ruda Jurčec in bo pod naslovom "Štirje profili" podal literarne oznake štirih izmed najpomembnejših modernih pisateljev: Williama Faulknerja, Grahama Greena, Francoisja Mauriacja in Franza Kafke. Tudi za pravilno oceno naše moderne proze je poznavanje teh vrhunskih svetovnih pisateljev potrebno. — To je letos zadnji v ožji seriji kulturnih večerov SKA. Sledita pa še razstava umetnostne šole in prireditev ob razg. asu izida letošnjega literarnega natečaja.

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Milos Stare
Redactor: José Kroselj
Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
Argentina

CORREO ARGENTINO Central B	FRANQUEO PAGADO
	Concesión Nº 5775
	TARIFA REDUCIDA
Concesión Nº 3824	
Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 527777	

Vse akademike vabimo na sestanek v soboto dne 7. decembra ob 18. uri v Slovenski hiši na Ramon Falconu v Bs. Airesu. Predaval bo g. Marijan Marolt o slovenskem narodopisju.

✠

Sporočamo žalostno novico, da nas je v sredo 20. novembra 1957 nenadoma za vedno zapustil naš soustanovitelj in podpredsednik

gospod JOŽE MAVRIČ

Po trudni in delapolni življenjski poti je našel zadnji počitek na pokopališču v San Martinu ob veliki udeležbi prijateljev in znancev.

Hudo prizadetim domačim izrekamo naše iskreno sožalje, nepozabnega pokojnika pa priporočamo v molitve in blag spomin.

Slovenska gospodarska zadruga
Buenos Aires

✠

"EUROPAK"
CANGALLO 439, oficina 119, 1 nadstropje
T. E. 30 - 5224 Buenos Aires

pošilja v domovino iz svojega skladišta v Trstu vsakovrstne pakete z živili, šivalne stroje, dvokolesa, radijske aparate, škropilnice za vinograd in podobno.

Pošiljamo pakete, ki so po najnovejših predpisih oproščeni carine. Pošiljamo tudi vse vrste zdravil z letalsko pošto in pakete iz Argentine z živili in blagom, ki jih stranke same prinesejo. **Paketi prispejo iz Trsta v roke prejemnika v okoli 25 dneh in so v celoti zavarovani.** Prodaja ladijskih in letalskih vozniških kart za vse ladijske ter letalske družbe po uradnih cenah.

Uradne ure od 9.30 do 19. ob sobotah od 9. do 12.30
Naročila in denarna nakazila pošiljajte na:
EUROPAK — CANGALLO 439, of. 119, 1-er. piso - Buenos Aires

ČEVLJE V 7 DNEH
KAMORKOLI V JUGOSLAVIJO

najboljše kvalitete tovarn "BOROVO" (ex Bata) po meri in lastni izbiri, po 6.— dolarjev za par moških ali ženskih in 5.— dol. za par otroških, vključno VSI stroški, in

BREZCARINSKE ŽIVILSKE
PAKETE ZA BOŽIČ

v 20 dneh, šivalne stroje, dvokolesa, zdravila, radioaparate ter drugo blago vsake vrste, pošlje za Vas najugodnejše

Universal Impex

Paket št. 1: \$ 319.— 3 kg kave Santos 1 kg riža ali sladkorja	Paket št. 3: \$ 284.— 1 kg kave Santos 2½ kg riža ali sladkorja ½ kg čaja Ceylon ½ kg popra Singapur 1 par Nylonske "DUPONT" Vreča 50 funtov bele moke \$ 228.—
Paket št. 2: \$ 158.— 1 kg kave Santos 3½ kg riža ali sladkorja	

C. CIMPERSKEK, Casilla de Correo 4359, Buenos Aires. OSEBNO V CENTRU lahko oddajate naročila in denar ter dobite kupone v menjalnici na Av. L. Alem 384, NASPROTI GLAVNE POŠTE, pa tudi v Floridi, Av. San Martin 2750 (tel. 740-0785) pri R. Batu.

FRANC WERFEL — Prevedel: KAREL MAUSER (62)

PESEM O BERNARDKI

S. Fischer Verlag, Frankfurt am Main

...Če sedaj jaz kot škof započnem s preiskovalno komisijo, ne potrdim uradno le gole možnosti, temveč veliko verjetnost nadnaravnega dogajanja. To pa smem storiti le tedaj, še ne ostane nobena pot za naravno razlago. Če to storim predčasno, zapeljem ne samo svojo škofijo, temveč vso Cerkev do prepada smešnosti. Kaj pomenijo dva ali tri ozdravljenja, ki jim še nobena medicinska družba ni neovrgljivo dokazala narave? Vi sami ne dokazujete nič več. Vi sami, župnik lurski, ki požete hvalospev deklici Barnardki, še sami ne izključujete prevare in zmedenosti. Pomislite, kaj bi rekel ta tako kritični in znanstveni čas o škofu, ki se postavi za malo čarodejko ali norico, ki se preda nemirnemu klepetičanju starih ženščin o milostnem vrelcu in postavi komisijo za preiskavo čudeža, nazadnje pa se dožene, da je vse le slepomišljenje. Škoda bi bila neizmerna."

Marija Dominik Peyramale je nemiren in prosi za besedo. Škof mu kratko odmahne.

"Če bi pa bila massabielska gospa" nadaljuje, "v resnici preblazena Devica sama, kar more v zadnji inštanci odločiti Rim, potem bom delal pokoro, da bom dosegel njeno odpustanje. Vse do tedaj pa ji bom po svoji dolžnosti kot tarbeški škof zagrenil vse, kakor bom le mogel."

TRIDESETO POGlavJE
Slovo vseh sloves

Tedni so tekli in boj proti čudežu se je neodločno nadaljeval. Duboe, podprefekt je klel, Vital Dutour je klel, najbolj pa Jacomet. Dolgočasne uradne sobe mesteca Lurda so se na pol spremenile v pisarne glavnega štaba, kjer so se vsak dan kovali načrti proti sovražnici v massabielski votlini. Čeprav je sama odpotovala, je vsako jutro in vsak večer prihajalo vznemirjeno ljudstvo. V memoursko vojašnico so morale priti tri nove orožniške brigade, zakaj d'Angla in njegovi ljudje niso bili več v stanu zagavajati službo. Na vsaki dve uri je odšla pred votlino nova straža. Votlina ni več zagrajena z nekaj deskami, temveč je odrezana od sveta po pravi leseni steni. Če bi Gospa prišla sedaj v votlino, bi bila ujetnica. Ravno ta predstava, da orožništvo skuša ujeti na zločinski način nebeški blagoslov, je razgibala zagnjeni pirenejski narod. Častna stvar je, da jo rešujejo z zvijačo ali s silo. Za oboroženo stražo, ki se ji zdi vzrok za tedne dolgo nočno službo naravnost neumen, ni stražarjenje malenkost. Najstrožji predstojnik mora razumeti, da izbrabljeni stražarji, ki morajo vsako drugo noč bedeti, zdaj pa zdaj v službi prav lahko zaspe. Na vsezadnje niso na straži proti Avstrijcem ali Prusom, temveč proti prebivalcem doline Gave, ki

Prihod svetega Miklavža
v
SLOVENSKO HIŠO
na Ramon Falconu 4158, Capital
bo v
nedeljo 8. decembra od 19.30 uri
Na sporedu je igrica
Mirka Kunčiča
"MIKLAVŽEVA DELAVNICA"

Starši in vsi ostali prijatelji sv. Miklavža morejo oddati svoja naročila v soboto od 15. do 19. ure ter v nedeljo od 17. ure naprej vse do priveditve.

Redni občni zbor Slovenskega planinskega društva v Bs. Airesu bo v nedeljo 15. decembra 1957 ob 18. uri v prostorih Ilirije na Alvaradu 350, Ramos Mejia.

JAVNI NOTAR
Francisco Raul Cascante
Escribano Público
Uruguay 387
T. E. 40 - 1605 Buenos Aires

DARILNE PAKETE
ZA BOŽIČNE PRAZNIKE
pošilja
najceneje, najboljše in najvarneje
po novi carinski uredbi

"PAKEXPRES"
Milan Sertić
CHARCAS 476 — T. E. 32 - 0248
Buenos Aires

ZA TE POŠILJKE NIZANE CENE

✠

Vdan v božjo voljo sporočamo vsem prijateljem in znancem, da je previden s tolažili svete vere dne 20. novembra 1957 ob 18.32 uri v nemški bolnišnici v Buenos Airesu v 61. letu starosti umrl naš dobi in skrbni mož, oče, stari oče, brat, tast, stric in svak

gospod JOŽE MAVRIČ
banovinski računski inšpektor

Pokopali smo ga dne 21. novembra 1957 s pogrebno mašo v farni cerkvi v San Martinu na pokopališču občine San Martin.

Zena Polona; otroci: Rožka, por. dr. Gannon, Marko, Jože, Metod; brat Tone; sestre Tinčka, Torca, Pepca, Lojzka; zet Pavle dr. Gannon; snaha Poldi, roj. Krajnik, svakinja Zvonka, roj. Volta; vnukinja Barbka in vnuk Pavle; nečak Ine Fišer. San Martin, Černiče (Slovenija), Rochester (Minn., USA).

Zahvala

Ob smrti našega nepozabnega Jožeta smo bili deležni izrazov iskrenega sožalja ter sočutja od vseh strani. Smatramo za svojo dolžnost, da se vsem, ki so nam ob tem hudem življenjskem udarcu stali na kakršnekoli način ob strani, globoko zahvalimo. Zlasti smo dolžni zahvalo g. direktorju Antonu Oreharju za podelitev zadnje verske tolažbe našemu dragemu Jožetu ter za vodstvo pogreba in tolažljive besede ob odprtem grobu; družini Ašičevi, gospodičnima Zdenki Gornikovi in Angeli Klanškovi, gg. Dimniku in Jenku za vse, kar so nam dobrega storili na dan smrti; g. svetniku Karlu Škulju ter gg. profesorjem in bogoslovcem slovenskega semenišča v Adrogué-ju za spremstvo našega dragega rajnika do groba. Dalje se zahvaljujemo govornikom gg. Rudolfu Smersuju in dr. Francu Bajlecu za njune poslovilne besede ob grobu; Prav tako vsem, ki so prihajali kropit našega dragega Jožeta na mrtvaškem odru in so molili za pokoj njegove duše ter ga tudi spremljali na njegovi zadnji poti. Zahvaljujemo se tudi vsem darovalcem vencev ter sploh vsem rojakom, prijateljem in znancem, ki so se v tako lepem številu posloviili od našega nepozabnega rajnika, nas pa iskreno tolažili.

Vsem iskreni: Bog plačaj!

Za vse sorodstvo
Žena Polona

✠

Dne 20. novembra 1957 je mirno v Gospodu zaspal zvesti član Društva Slovencev

gospod JOŽE MAVRIČ

Pokojni se je pridno udeleževal v številnih slovenskih organizacijah ter se je zlasti trudil, da bi se slovenski izseljenci v Argentini gospodarsko osamosvojili. Sredi dela ga je Gospod poklical k sebi.

Slovinci bomo molili za pokoj njegove duše in mu bomo ohranili časten spomin.

Društvo Slovencev

trdovratno oblegajo Gospejino votlino. To seveda delajo kmetijski fantje iz doline Batsuquerea z veliko taktično nadarjenostjo. Naravnost iznajdljivi so v ovirah, ki jih stavlajo na pot državni sili. Proti tretji uri ponoči je po vsej dolini trda tema. Luna je zašla. Samo Gava grmi s svojim divjim monologom v tišino. Sedaj se ne more nič več zgoditi, misli črnobradati Belhache, ki je v tej uri vodja straže. Že dva dni ima novo ljubico, ki ga čaka v gozdiču Sallet. Poletje je. Ob tej nenavadni uri mu je ponudila sestanek. Belhache misli, da je ženske lahko spoznati po hrkanju. Vendar lovec na predpasnike ni toliko moder, da bi mogel razumeti, da takale pretkana stvarca mirne duše riskira ljubezensko urico, če more ustreči s tem preblazeni Devici in si pridobiti nebeško varstvo.

"Jaz za trenutek odidem," reče Belhache pomožnemu policistu, Leonu Latarpeu, ki je stražil. Latarpeu, Bourietjevemu kolegu vsa zadeva raste že čez glavo. Za umazaniji trideset sov. ev mora žrtvovati dobro spanje. Kaj se mu more zgoditi? Občini bo odpovedal, za to se je bil že odločil. Če ta trenutek odide, Belhache, tako si misli, potem se bom koj nekam vtaknil v seno.

Fantje iz doline Batsuquere leže tedaj v eni izmed votlin Votlinaste gore. Razpostavili so izvidnike, ko je zrak čist, skočijo v votlino, navale k deskam prediva in drugega gorečega materiala, da ne napravijo nobenega šuma, in vse skupaj zažgo. Kaj pomaga, če bo Belhache grozil z občutno kaznijo? Naslednje jutro so tisoči, ki so prišli k votli-

ni, našli le zoglelene ostanke lesene stene, ki jih loči od Gospe. Pobrli so ožgane ostanke in jih zmagovalno odnesli s seboj. Popolnoma napačno pa so di pariški tisk, ki zvrta krivdo za ta upor samo na verski oziroma vražarski fanatizem, zakaj narod igra z vlado. Orožništvo ve natančno, da se med uporniki, ki jih zdaj pa zdaj ujamejo, nahajajo večkrat tudi nepotrpežljivi svobodomisleci in bogotajci. Ti bi logično morali biti veseli, da se država bori. Toda človek ni logičen in ti bogotajci se niso vzdignili samo proti preblazeni Devici, temveč prav tako proti državi. Izrabili so občutje in prednost, lepo priložnost, da oblastem napravijo težave. Jasno se zavedajo, da je Bernardkina Gospa povzročiteljica ne mira, da je spravila duhovščino v težak položaj in da je upor ne samo v očeh prefekta, temveč tudi v očeh škofa res pravi upor, pa najsi ima že kakršnekoli vzroke.

Ko so Gospe in branilci že četrtič podrl leseni plot, se je zgodilo nekaj nepričakovane. Vsi delavci v Lurdu so se izmikal delu za novo steno. Poslali so po tesarje in mizarje v okoliške vasi. Prišli so, slišali in se vrnili. Niti visoka nagrada jih ni zvalila. Dokaj dni je ostala votlina odprta v zasmeh oblasti. Z jezo so morali orožniki sami priti z orodjem in zbiti zapah.

Najtežjo službo je vršil majhni Callet. Moral je preprečevati, da bi kdo pil iz izvirka, ki se je v močnem toku prebil že zdavnaj do Savy potoka. Komaj se je bil Callet kam obrnil, že se je kdo priplazil in zajel vodo. Policaj se je zagnal na vsakega, ki ga je zasačil, in

takoj napravil kazenski protokol. Kazen za tak prestop je znašala pet frankov. Kdor je mogel plačati, je moral plačati in to plačati takoj v denarju. Kdor pa plačati ni mogel, temu so denar odtegnili od plače. Marsikakšen dan je napravil Callet po trideset in še več kazenskih protokolov, Rives in njegovi tovariši, mirovni sodnik Duprat, sta si izmislila še nove šikane. Če je bilo kaznovanih hkrati več oseb, ni bil kaznovan le vsak posameznik, temveč se je od cele gruč pobrala še neka pavšalna kazen. Občina ima krasen dohodek, jezo premišlja Callet, in jaz figo...

Edini oblastnik, ki se povsod kaže v stari častitljivosti in pri najboljših živcih, je povzročitelj uspešnega državne udara, gospod župan; Lacadé se smehlja ob pogledu na nemirne državne avtoritete. Nobenega pravega cilja nimajo, to je. On pa ima jasen cilj. Kmalu bo vrgel bombo. Nova vodna preiskava je že v rokah velikega Filhola. Ko bo visoka znanost izrekla resnico, ne bo sodbja malega apotekarja Latourea samo potrjena, temveč se bo še razširila in poglobila, priborjena bo nepričakovana zmaga. O tej zmagi Lacadé niti za hip ne dvomi. Kakor odrešilen blisk bo udarila v francosko javnost Filholova izjava, ki bo razsvetlila massabielsko vprašanje in odgovorila nanj za vse čase. Potlej se mora zbrati samo še komisija najbolj slavnih zdravnikov, da trpečim in nevednim ljudem razvozljajo zanesene tujke: klorat, karbonat, kalcij, magnezij in predvsem fosfor.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)